

BANKŲ APKLAUSOS DĖL SKOLINIMO SĄLYGŲ IR NEFINANSINIŲ ĮMONIŲ APKLAUSOS DĖL VEIKLOS FINANSAVIMO APŽVALGA

2012 m. balandžio mėn.

APKLAUSŲ REZULTATŲ SANTRAUKA

- Pastarąjį pusmetį bankai šiek tiek sugriežtino bendras įmonėms taikomas skolinimo sąlygas ir reikšmingai griežtino paskolų būstui įsigyti teikimo sąlygas. Griežtesnėms skolinimo sąlygoms didžiausią įtaką turėjo ūgtelėję užstato ir sutarčių įsipareigojimų reikalavimai, konservatyviau vertinami paskolų teikimo terminai ir padidėję su palūkanomis nesusiję mokesčiai.
- Pagrindiniai veiksniai, nulėmę griežtesnę bankų kreditavimo politiką, buvo bankų finansavimosi išlaidos, balansiniai suvaržymai ir pirmą kartą bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų istorijoje kiti veiksniai.
- Nefinansinių įmonių nuomone, kredito įstaigų taikomi paskolų standartai 2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. pirmuoju pusmečiu, buvo griežtesni, o tam įtaką darė didėję įkeičiamo nekilnojamojo turto reikalavimai, tačiau naujo skolinimosi galimybės nepakito, nors prieš pusmetį prastėjo;
- 2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su pirmuoju pusmečiu, išaugo įmonių dalis, kurių prašymai pasiskolinti ir (ar) pakeisti esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygas buvo visiškai patenkinti, bei sumenko tų įmonių dalis, kurių prašymai buvo atmesti;
- Kaip ir praėjusį pusmetį, didžiąją savo veiklos išlaidų dalį nefinansinės įmonės finansuoja vidaus finansiniais ištekliais (nors ji šiek tiek sumenko) ir taip ketina daryti ateityje. Daugiau nefinansinių įmonių planuoja verslo plėtrą ateityje, tačiau tam naudos mažiau iš išorės pritrauktų finansinių išteklių;
- Per ateinančią pusmetį (iki 2012 m. spalio mėn.) dauguma bankų planuoja šiek tiek švelninti įmonėms taikomas skolinimo sąlygas, o paskoloms būstui įsigyti sąlygos turėtų nesikeisti. Nepaisant sugriežtėjusių skolinimo sąlygų, bankai prognozuoja, kad tiek įmonių, tiek namų ūkių paklausa paskoloms didės, o bendroji suteiktų paskolų portfelio vertė¹ 2012 m. turėtų padidėti 2–6 proc.;
- Bankų skolinimo politikos pokyčiai nėra esminis įmonių veiklą ribojantis veiksnys. Sumažėjusius finansavimo šaltinius verslas vertino kaip nedidelį sunkumą 2011 m. antrąjį pusmetį ir nesitiki, kad šio sunkumo svarba reikšmingai pasikeis 2012 m. pirmąjį pusmetį. Labiausiai įmonių veiklą artimiausią pusmetį varžys padidėjusi mokesčių našta, išaugusios gamybos sąnaudos ir, o tai nebuvo minima anksčiau, ūgtelėjusi konkurencija;
- Palyginti su 2011 m. spalio mėn. apklausos rezultatais, nekilnojamojo turto rinkos perspektyvų vertinimas pablogėjo: dauguma bankų mano, kad sąstingis Lietuvos nekilnojamojo turto rinkoje turėtų baigtis iki 2013 m. pabaigos. Be to, bankų nekilnojamojo turto kainos perspektyvų per ateinančius 12 mėn. vertinimas buvo labai vienodas – beveik 70 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų tikisi, kad nekilnojamojo turto kainos reikšmingai nesikeis.
- 2011 m. pabaigoje Lietuvos finansų sistemą sukrėtęs AB banko SNORAS bankrotas, pasak apklaustų kitų komercinių bankų ir nefinansinių įmonių, reikšmingos įtakos neturėjo. Trims ketvirtadaliams nefinansinių įmonių šis įvykis turėjo mažą įtaką ir tik 1 proc. verslo atstovų AB banko SNORAS bankrotas 2011 m. antrąjį pusmetį turėjo ir 2012 m. pirmąjį pusmetį turės didelę įtaką. Apklaustų komercinių bankų vertinimu, didžioji dauguma respondentų nepastebėjo reikšmingos įtakos turto ir kapitalo pakankamumo rodikliams, reikšmingesnis poveikis buvo indėlių portfelio persiskirstymui tarp bankų ir likvidumo situacijai.

¹ Paskolų portfelis prieš paskolų vertės sumažėjimą.

I. Apklausų tikslai, sudarymo metodai ir principai

Komercinių bankų bei užsienio bankų filialų apklausos dėl skolinimo sąlygų ir nefinansinių įmonių apklausos dėl veiklos finansavimo atliekamos du kartus per metus norint gauti informacijos apie finansų institucijų taikomas su palūkanomis nesusijusias paskolų sąlygas, skolinimosi sąnaudas ir rinkos lūkesčius bei įvertinti nefinansinių įmonių paklausą finansiniams ištekliams, skolinimosi iš kredito įstaigų² pokyčius ir skolinimo sąlygų kaitą. Bankų ir nefinansinių įmonių apklausos atliktos 2012 m. vasario–kovo mėn., atsakymai gauti iš septynių komercinių bankų bei keturių užsienio bankų filialų (toliau – bankai) ir penkių šimtų Lietuvoje veikiančių nefinansinių įmonių (toliau – įmonės).

Vadovaujantis pozicijas užimančių bankų darbuotojų buvo prašoma atsakyti, kaip nuo 2011 m. spalio pabaigos iki 2012 m. kovo pabaigos³ pasikeitė bankų nustatytos skolinimo namų ūkiams ir nefinansinėms įmonėms sąlygos. Respondentų buvo prašoma, kad, atsakydami į klausimus apie galimą situaciją ateityje, jie įvertintų per artimiausią pusmetį (2012 m. balandžio–rugsėjo mėn.) galimus skolinimo sąlygų pokyčius. Šioje bankų skolinimo sąlygų apžvalgoje pateikta respondentų apibendrinta nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją bei vertinimus. Apibendrinant nuomones ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymo variantą pasirinkusių bankų dalį, atskirų bankų atsakymai buvo traktuojami vienodai, nepaisant jų užimamos rinkos dalies.

Per Lietuvos banko užsakymu atliktą nefinansinių įmonių apklausą dėl veiklos finansavimo telefonu (CATI) buvo apklausti įmonių, suskirstytų pagal veiklos sritis ir registracijos vietovės kvotas (atsižvelgus į sukurtą pridėtinę vertę), vadovai arba finansininkai.

1 lentelė. *Apklausoje dalyvavusių nefinansinių įmonių skaičius pagal veiklos sritį ir registracijos vietovę*

Apskritis	Pramonė	Statyba	Prekyba	Paslaugos	Iš viso
Alytaus	2	1	5	11	19
Kauno	10	8	30	55	103
Klaipėdos	6	5	14	35	60
Marijampolės	2	1	5	10	18
Panevėžio	4	2	8	22	36
Šiaulių	4	2	10	23	39
Tauragės	1	1	5	6	13
Telšių	2	2	5	9	18
Utenos	2	1	4	9	16
Vilniaus	13	14	46	105	178
Iš viso	46	37	132	285	500

Apklausos klausimai suskirstyti į keturias grupes: pirmą grupę – nefinansinės įmonės demografinės savybės ir pagrindinių finansinių rodiklių kaita, antrą grupę – veiklos finansavimas ir jo šaltiniai, trečią grupę – skolinimasis iš kredito institucijų ir ketvirtą grupę – įmonės ir kreditoriaus santykiai. Aiškinant gautus apklausos rezultatus, būtina atsižvelgti į statistinės paklaidos tikimybę, kuri visada galima atliekant atrankinius kiekybinius tyrimus.

² Šioje apklausoje kredito įstaigos – tai komerciniai bankai, kredito unijos, lizingo bendrovės ir kiti investavimo subjektai, iš kurių nefinansinės įmonės savo veiklos reikmėms skolinasi piniginius išteklius, kuriuos reikia grąžinti.

³ Šis laikotarpis apima šešis mėnesius, todėl toliau šioje apžvalgoje jis įvardijamas kaip pusmetis.

Procentų skirtumas apibrėžiamas kaip bankų, atsakusių, kad skolinimo sąlygos griežtinamos (didėja paklausa), procento ir bankų, atsakusių, kad skolinimo sąlygos švelninamos (mažėja paklausa), procento skirtumas. Teigiamas procentų skirtumas reiškia, kad dauguma bankų sugriežtino paskolų sąlygas, neigiamas (su minuso ženklu) – kad sušvelnino. Analogiškai procentų skirtumas aiškinamas apskaičiuojant paklausos pokyčius: teigiamas procentų skirtumas reiškia, kad paklausa padidėjo, neigiamas – kad sumažėjo.

Terminas „sugriežtėjo“ reiškia bankų, griežtinusių skolinimo sąlygas, ir bankų, švelninusių skolinimo sąlygas, procentų skirtumą.

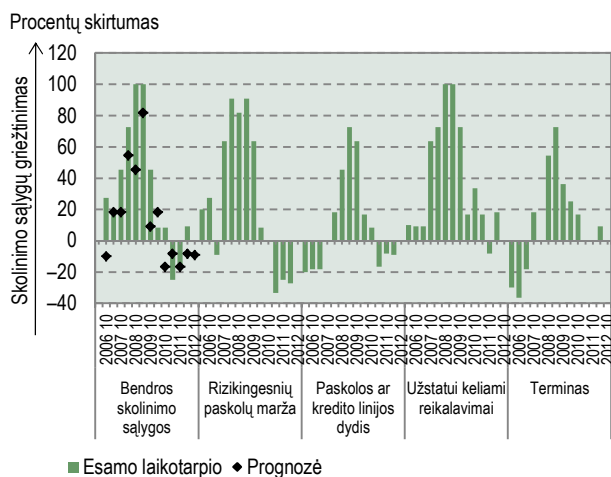
II. Bankų apklausa dėl skolinimo sąlygų

II. 1. Bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų rezultatų apibendrinimas

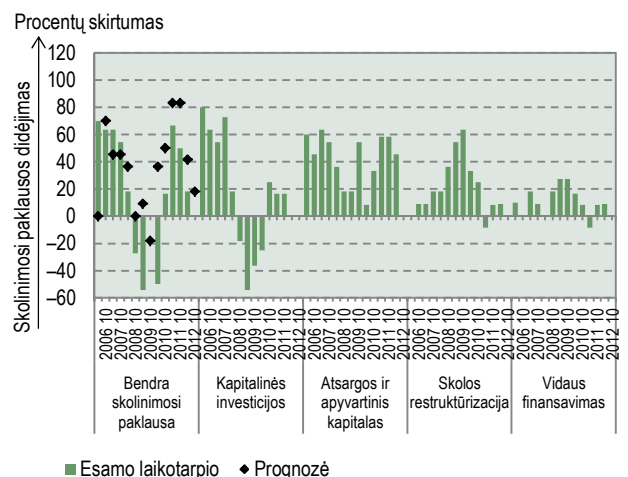
Skolinimo įmonėms pasiūla. Apklausos rezultatai rodo, kad, nepaisant du pusmečius iš eilės švelnintų bendrų įmonėms taikomų skolinimo sąlygų, pastarąjį pusmetį bankai šiek tiek sugriežtino bendras įmonėms taikomas skolinimo sąlygas. Skolinimo sąlygos tapo griežtesnės tiek smulkiam ir vidutiniam verslui, tiek didelėms įmonėms. Pastarąjį pusmetį bankai truputį palengvino tik trumpalaikių paskolų teikimo sąlygas, o ilgalaikių paskolų teikimo sąlygos griežtėjo tokia pačia apimtimi kaip ir bendrosios paskolų teikimo sąlygos. Griežtesnėms skolinimo sąlygoms didžiausią įtaką darė ūgtelėję užstato ir sutarčių įsipareigojimų reikalavimai. Be to, reikšmingą įtaką skolinimo sąlygų griežtinimui darė konservatyviau vertinami paskolų teikimo terminai ir padidėję su palūkanomis nesusiję mokesčiai. Kita vertus, vidutinės rizikos ir rizikingesnių paskolų maržas mažinimas darė priešingą poveikį ir iš dalies sušvelnino paskolų teikimo sąlygų griežtinimą. Pagrindiniai bankų kreditavimo politikos griežtinimą skatinę veiksniai buvo bankų siekis gerinti kapitalo pozicijų rodiklius, prastesni lūkesčiai dėl įmonių veiklos perspektyvų, didėjantys užstatai keliami reikalavimai ir įmonių finansavimosi, naudojant vertybinių popierių išleidimą, ribotumas. Tiesa, sparčiau skolinimo sąlygas griežtinti riboja kitų bankų ir nebankinių institucijų konkurencija. Per būsimą pusmetį (iki 2012 m. spalio mėn.) dauguma bankų planuoja šiek tiek švelninti skolinimo įmonėms sąlygas (žr. 1 pav.).

Įmonių skolinimosi paklausa. Apklausos respondentai teigė, kad įmonių skolinimosi paklausa didėjo jau ketvirtą pusmetį iš eilės, tačiau, priešingai negu rodė ankstesnės apklausos rezultatai, paklausa daugiausia augo dėl didėjančio trumpalaikio įmonių finansavimosi poreikio. Kaip įprasta, tam didžiausią įtaką darė didėjantis poreikis finansuoti apyvartinį ir atsargos kapitalą. Paskolų ir įmonių kredito linijų paklausą mažino gerėjančios galimybės gauti finansavimą iš kitų bankų. Per ateinantį pusmetį dauguma bankų tikisi, kad įmonių skolinimosi paklausa ir toliau didės (žr. 2 pav.).

1 pav. Skolinimo įmonėms pasiūlos pokyčiai

2 pav. Įmonių skolinimosi paklausos pokyčiai

Šaltiniai: Lietuvos banko atliktos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Šaltiniai: Lietuvos banko atliktos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: procentų skirtumas 1 pav. apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo sąlygos „labai sugriežtėjo“ ir „šiek tiek sugriežtėjo“, procento ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo sąlygos „šiek tiek sušvelnėjo“ ir „labai sušvelnėjo“, procento skirtumas. Procentų skirtumas 2 pav. apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad paklausa „labai padidėjo“ ir „šiek tiek padidėjo“, procento ir bankų, atsakiusių, kad paklausa „šiek tiek sumažėjo“ ir „labai sumažėjo“, procento skirtumas.

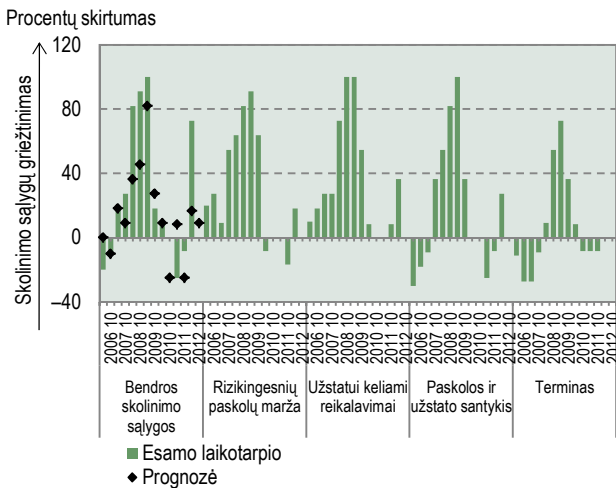
Paskolų būstui įsigyti pasiūla. Remiantis apklausos rezultatais, pastarąjį pusmetį bankai itin reikšmingai sugriežtino bendras paskolų būstui įsigyti skolinimo sąlygas. Bankai griežtino beveik visas paskolų būstui įsigyti sąlygas: vidutinių ir rizikingesnių paskolų palūkanų maržas, reikalavimus, keliamus paskolos terminui bei kredito dydžio ir įkeisto turto vertės santykiui, su palūkanomis nesusijusius mokesčius. Paminėtina, kad pirmą kartą bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų istorijoje

kiti veiksniai taip pat darė reikšmingą įtaką skolinimo sąlygų griežtėjimui. Pagrindiniai griežtesnę bankų kreditavimo politiką nulėmę veiksniai buvo bankų finansavimosi išlaidos ir balansiniai suvaržymai bei kiti veiksniai. Per ateinantį pusmetį (iki 2012 m. spalio mėn.) paskolų būstui įsigyti skolinimo sąlygos turėtų nesikeisti – didesnė bankų dalis toliau planuoja taikyti esamas paskolų būstui įsigyti sąlygas, tačiau keli bankai numato jas šiek tiek sugriežinti (žr. 3 pav.).

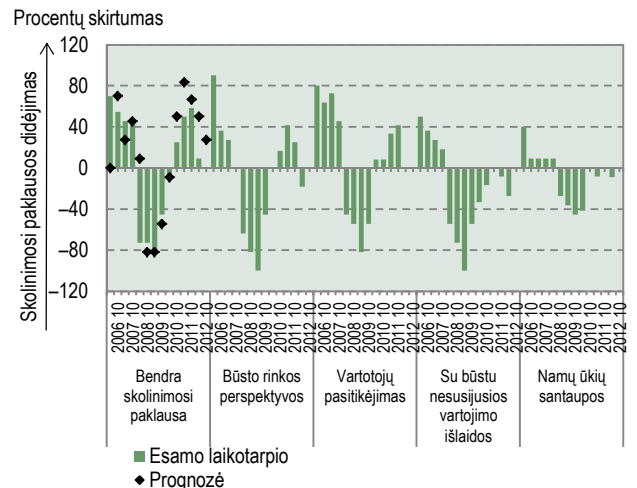
Paskolų būstui įsigyti paklausa. Apklausoje rezultatai rodo, kad namų ūkių paskolų būstui įsigyti paklausa, kaip ir įmonių skolinimosi paklausa, nepaisant sugriežtėjusių paskolų teikimo sąlygų, didėjo ketvirtą pusmetį iš eilės, tačiau šiek tiek mažiau nei praėjusios apklausos metu tikėjosi bankai. Paskolų būstui įsigyti paklausos augimą iš dalies riboja didėjusios su būstu nesusijusios išlaidos, blogėjusios būsto rinkos perspektyvos ir didesnis namų ūkių poreikių finansavimas santaupomis ar kitais alternatyviais finansavimosi šaltiniais. Kita vertus, bankai nurodė, kad didėjo vartojimo ir kitų paskolų poreikis. Jį lėmė kylantis vartotojų pasitikėjimas ir ilgalaikio vartojimo prekių įsigijimo poreikis. Per ateinantį pusmetį dauguma bankų tikisi, kad namų ūkių paskolų paklausa ir toliau didės, tačiau stipresnis poreikis bus vartojimo ir kitoms paskoloms (žr. 4 pav.).

3 pav. Paskolų būstui įsigyti pasiūlos pokyčiai

Šaltiniai: Lietuvos banko atliktos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

4 pav. Paskolų būstui įsigyti paklausos pokyčiai

Šaltiniai: Lietuvos banko atliktos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: procentų skirtumas 3 pav. apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo sąlygos „labai sugriežtėjo“ ir „šiek tiek sugriežtėjo“, procento ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo sąlygos „šiek tiek sušvelnėjo“ ir „labai sušvelnėjo“, procento skirtumas. Procentų skirtumas 4 pav. apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad paklausa „labai padidėjo“ ir „šiek tiek padidėjo“, procento ir bankų, atsakiusių, kad paklausa „šiek tiek sumažėjo“ ir „labai sumažėjo“, procento skirtumas.

II. 2. Bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų papildomų klausimų apžvalga

Siekdamas gauti išsamesnės informacijos apie bankų taikomas finansavimo sąlygas ir nustatyti veiksniai, galinčius daryti įtaką skolinimo sąlygų pokyčiams ateityje, Lietuvos bankas bankų apklausose dėl skolinimo sąlygų respondentams pateikia papildomų klausimų. 2012 m. balandžio mėn. atliktoje bankų apklausoje dėl skolinimo sąlygų ir toliau buvo skiriama daug dėmesio šalies pagrindinių ekonominės veiklos rūšių įmonių ir namų ūkių finansinei būklei analizuoti. Be to, dalis papildomų klausimų buvo skirta esamai bei prognozuojamai šalies nekilnojamojo turto rinkos padėčiai įvertinti ir paskolų portfelio pokyčių prognozėms pateikti ir AB banko SNORAS poveikiui bankų sistemai įvertinti.

AB banko Snoras bankroto įtaka šalies bankų sektoriui

Siekiant išsiaiškinti, kokią įtaką šalies bankų sektoriaus stabilumui ir būklei turėjo AB banko Snoras nacionalizavimas ir bankroto bylos išskėlimas, į apklausos klausimyną buvo įtrauktas papildomas klausimas dėl šio įvykio poveikio pagrindiniams bankų finansiniams rodikliams.

Turtas. Didžioji dauguma respondentų (73 %) nurodė nepastebėję reikšmingos įtakos turto rodikliams, o po vieną banką nurodė, kad jų turtas labai padidėjo arba labai sumažėjo. Iš nurodytų turto straipsnių reikšmingiau buvo paveikta tik bankų turimų vertybinių popierių vertė (27 % atsakiusių nurodė, kad ji mažėjo arba labai mažėjo, kiti reikšmingų pokyčių nepatyrė).

Įsipareigojimai. Nors bendras poveikis bankų turimiems įsipareigojimams po AB banko Snoras bankroto buvo nereikšmingas, tačiau, priešingai negu turto struktūroje, čia buvo didesnis persiskirstymas tarp bankų. Atsakydami į klausimą, kaip kito jų turimi įmonių, namų ūkių ir kitų indėlių portfeliai, retas respondentas pasirinko neutralų (beveik nepakito) atsakymą.

Kiti rodikliai. Pažymėtina, kad po AB banko Snoras bankroto dalies respondentų (27 %) pajamos ūgtelėjo, tačiau kartu didėjo ir išlaidos (18 % respondentų nurodė, kad jų patiriamos išlaidos išaugo). Taigi grynasis veiklos rezultatas, arba pelningumas, iš esmės nepakito. Kapitalo pakankamumo rodiklis nepakito beveik visuose bankuose – tik 18 procentų atsakiusių nurodė, kad jų kapitalo pakankamumas sumenko. Kita vertus, likvidumo situacijos vertinimas tarp bankų išsiskyrė – 18 procentų respondentų teigė, kad likvidumas reikšmingai sumenko, o 27 procentai jų stebėjo priešingas tendencijas.

Įmonių ir namų ūkių finansinės būklės bei jos dinamikos vertinimas

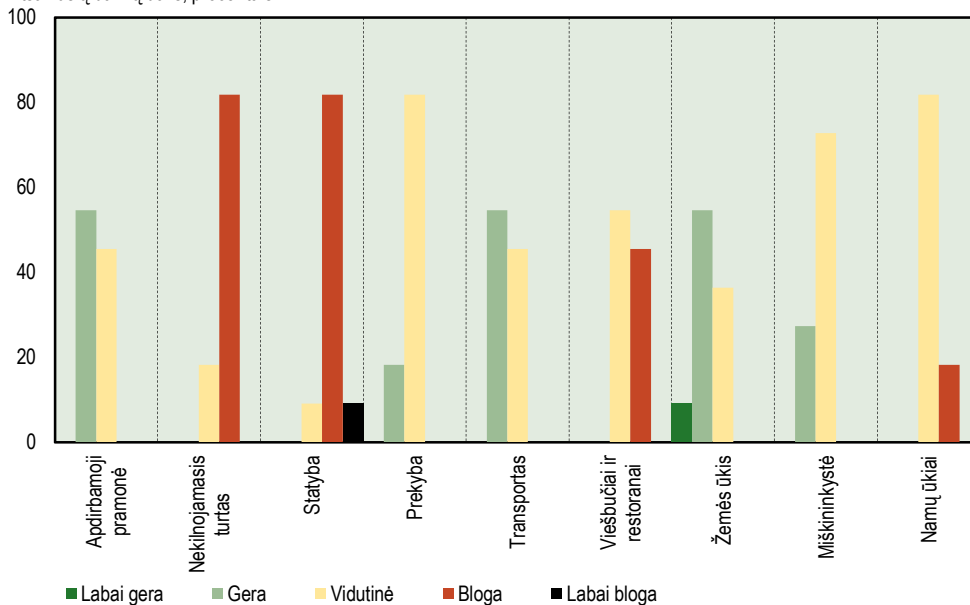
Apklausoje dalyvavusių bankų buvo paprašyta įvertinti šalies pagrindinių ekonominės veiklos rūšių įmonių ir namų ūkių finansinę padėtį bei jos kaitą. Apklausiai buvo pasirinktos didžiausios ekonominės veiklos rūšys: pramonė, nekilnojamasis turtas, statyba, prekyba, transportas, viešbučiai ir restoranai, žemės ūkis ir miškininkystė bei namų ūkiai.

Finansinė būklė. Apklausoje dalyvavę bankai pagrindinių ekonominės veiklos rūšių įmonių ir namų ūkių finansinę būklę vertino šiek tiek geriau negu per ankstesnę apklausą. Geriausiai iš visų veiklos rūšių buvo vertinamas žemės ūkis ir apdirbamoji pramonė. Atsargiausiai buvo vertinama nekilnojamojo turto ir statybos veiklos bei viešbučių ir restoranų padėtis (žr. 5 pav.). Pažymėtina, kad per šią apklausą, palyginti su ankstesne apklausa, palankiau vertinta beveik visų pagrindinių ekonominių veiklų ir namų ūkių finansinė būklė.

5 pav. Įvairių ekonominės veiklos rūšių įmonių ir namų ūkių finansinės būklės vertinimas

Atsakiusių bankų dalis, procentais

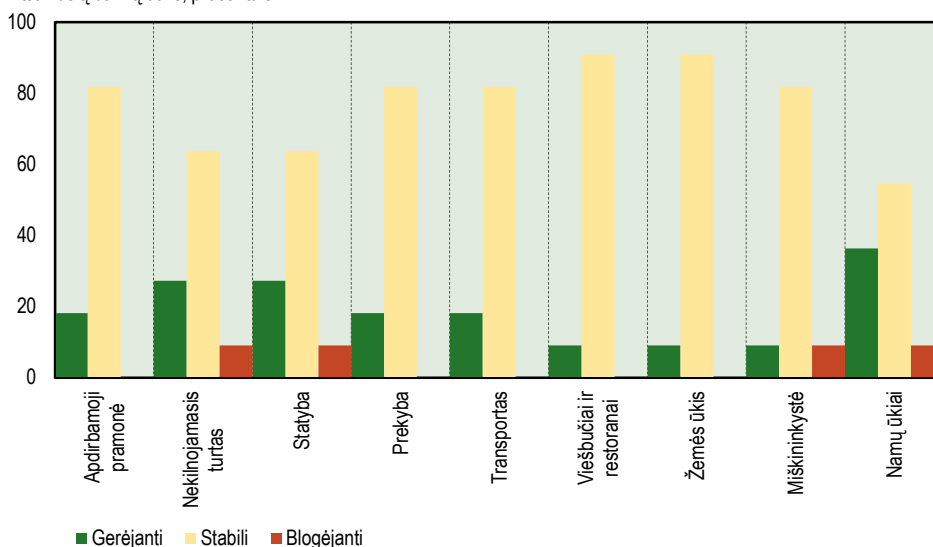

Šaltinis: Bankų apklausa dėl skolinimo sąlygų, 2012 m. balandžio mėn.

Finansinės būklės perspektyvos. Šios apklausos metu bankai prognozavo, kad beveik visų pagrindinių ekonominės veiklos rūšių įmonių finansinė padėtis per ateinančią pusmetį gerės arba nesikeis. Respondentai skirtingai vertino nekilnojamojo turto, statybos ir miškininkystės sektorius. Nepaisant išsiskyrusių respondentų nuomonių, palankiausiai buvo vertinamos namų ūkių finansinės būklės perspektyvos (žr. 6 pav.).

6 pav. Įmonių ir namų ūkių finansinės būklės perspektyvos vertinimas

Atsakiusių bankų dalis, procentais

Šaltinis: Bankų apklausa dėl skolinimo sąlygų, 2012 m. balandžio mėn.

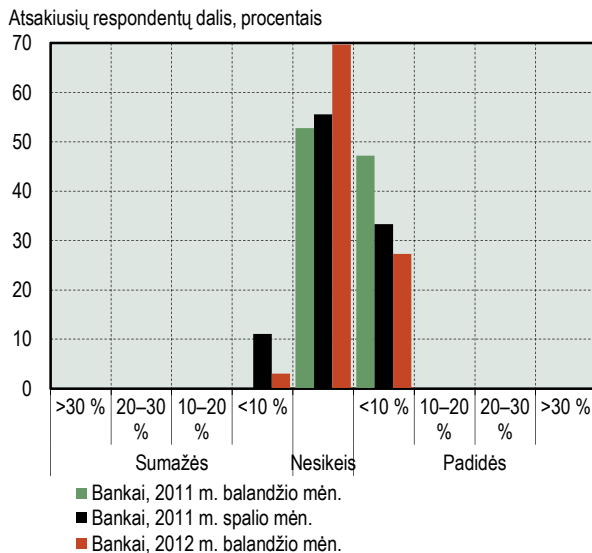
Šalies nekilnojamojo turto rinkos perspektyvos

Lūkesčiai dėl nekilnojamojo turto kainų pokyčių. Bankų vertinimas dėl nekilnojamojo turto kainų kaitos perspektyvų per ateinančius 12 mėn. buvo labai vienodas – beveik 70 proc. apklausoje dalyvavusių bankų prognozuoja, kad per ateinančius 12

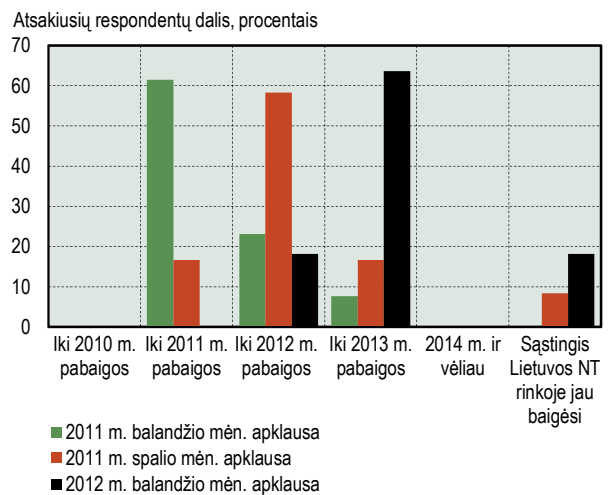
mėn. nekilnojamojo turto kainos reikšmingai nesikeis, nors nemaža dalis bankų (27 %) nurodė, kad kaina gali didėti (žr. 7 pav.). Palyginti su 2011 m. spalio mėn. apklausos rezultatais, bankų nekilnojamojo turto rinkos aktyvumo perspektyvų vertinimas pablogėjo. Daugiau kaip pusė bankų (64 %) mano, kad sąstingis Lietuvos nekilnojamojo turto rinkoje turėtų baigtis iki 2013 m. pabaigos (žr. 8 pav.).

7 pav. Nekilnojamojo turto kainos pokyčių per būsimus 12 mėn. lūkesčiai

Šaltiniai: Lietuvos banko atliktos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų.

8 pav. Sąstingio Lietuvos nekilnojamojo turto rinkoje trukmės lūkesčiai

Šaltiniai: Lietuvos banko atliktos bankų apklausos dėl skolinimo sąlygų.

Pastaba: NT – nekilnojamasis turtas.

Kreditavimo sąlygos ir paskolų portfelio raida

Paskolų suteikimas. Dauguma atsakymus pateikusių bankų nurodė, kad praėjusį pusmetį jie atsargiausiai kreditavo viešbučių ir restoranų, nekilnojamojo turto bei statybos ekonomines veiklas. Kaip pagrindinę tokio atsargumo priežastį, daugelis bankų nurodė neapibrėžtas minėtų ekonominių veiklų perspektyvas ir įmonių pateiktų projektų perspektyvumą. Kitoms ekonominėms veikloms, kaip ir per ankstesnes apklausas, bankai teigė iš esmės netaikę jokių papildomų finansavimo apribojimų. Jie nurodė, kad 2011 m., suteikiant paskolą būstui įsigyti vidutinės rizikos klientui, buvo taikomas maksimalus 70–80 proc. kredito dydžio ir įkeisto turto vertės santykis, atitinkantis geros praktikos bankų rizikos vertinimą. Bankai, vertindami 2012 m. planuojamą taikyti kredito dydžio ir įkeisto turto vertės santykį planuoja taikyti 70–80 proc. atitinkantį maksimalų kredito dydžio ir įkeisto turto vertės santykį.

Paskolų portfelio ir indėlių pokytis 2012 ir 2013 m. Apibendrinant apklausos rezultatus, pažymėtina, kad bendroji suteiktų paskolų portfelio vertė 2012 m. turėtų padidėti 2–6 proc. Visi apklausoje dalyvavę bankai nurodė, kad tiek 2012 m. pabaigoje, tiek 2013 m. pabaigoje jų suteiktų paskolų portfelis bus didesnis negu atitinkamų metų pradžioje. Bankų teigimu, didžiausią įtaką portfelio augimui turėtų daryti aktyvesnis įmonių ir valstybinio sektoriaus kreditavimas. Vertindami 2012 ir 2013 m. indėlių kaitą, visi respondentai nurodė besitinkintys, kad indėlių portfelis padidės. Įvertinus bankų turimo portfelio pokyčius, bendra indėlių suma 2012 m. padidės 1–5 proc. Tai daugiausia turėtų nulemti padidėję namų ūkių ir privačių įmonių indėliai.

III. Nefinansinių įmonių apklausa dėl veiklos finansavimo

III. 1. Apklausos rezultatų apibendrinimas

Plėtra ir skolinimosi paklausa. Remiantis apklausos duomenimis, per 2011 m. antrąjį pusmetį verslas finansavimo struktūros beveik nepakeitė ir didžiąją savo finansinių poreikių dalį tenkina iš vidinių finansavimo šaltinių (91,8 %). Reikšmingiausią įtaką tokiam pasirinkimui darė pakankami vidiniai finansavimo ištekliai ar poreikio skolintis nebuvimas ir per didelės išorinių finansavimosi šaltinių išlaidos. Ateityje verslo finansavimo struktūra neturėtų daug keistis, nors 2012 m. pirmąjį pusmetį nefinansinės įmonės sieks daugiau pritraukti išorinių finansavimo šaltinių, tarp kurių populiariausios bus kredito įstaigų teikiamos paskolos, sąskaitos pereinimo ar kredito linijos ir lizingas. Minėtu laikotarpiu optimistiškai planuoja savo veiklą ir yra numačiusios verslo plėtrą 31,3 proc. visų apklaustų įmonių, t. y. šiek tiek daugiau negu per prieš pusmetį atliktą analogišką apklausą. Dešimtadalį verslo plėtros nefinansinės įmonės yra numačiusios finansuoti skolintomis lėšomis (perpus mažiau negu per ankstesnę apklausą), o paskolintas lėšas daugiausia nefinansinės įmonės naudos įrenginiams, mašinoms, medžiagoms ir žaliavoms įsigyti.

Prašymų suteikti paskolas tenkinimas. Per 2011 m. antrąjį pusmetį įmonių, kurios nurodė, kad nesinaudojo kredito įstaigų teikiamomis paslaugomis, t. y. nesiskolino piniginių išteklių savo veiklos reikmėms, dalis šiek tiek sumažėjo ir sudarė du trečdalius apklausoje dalyvavusių respondentų. Daugiau negu pusės visų įmonių, 2011 m. antrąjį pusmetį besikreipusių į kredito įstaigas pasiskolinti lėšų ir (ar) pakeisti esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygas, prašymai buvo visiškai patenkinti, o mažiau negu dešimtadalio įmonių jie buvo atmesti (palyginti su analogiška apklausa, atlikta prieš pusmetį, visiškai patenkintų prašymų dalis padidėjo, o atmestų – sumažėjo). Dauguma apklaustų įmonių sumažėjusius finansavimo šaltinius vertina kaip mažą sunkumą, o kur kas didesnę susirūpinimą ateityje joms kels padidėjusi mokesčių našta, išaugusios gamybos sąnaudos ar konkurencija.

Skolinimosi sąlygų pokyčiai. Pasak apklausoje dalyvavusių nefinansinių įmonių, 2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. pirmuoju pusmečiu, naujo skolinimosi galimybės nepakito (nors prieš pusmetį mažėjo), o paskolų standartai tapo griežtesni. Tam įtaką darė sugriežtėję reikalavimai, taikomi įkeičiamam nekilnojamajam turtui, tačiau verslo skolinimosi iš kredito įstaigų kaina nukrito.

AB banko SNORAS bankrotas. Trys ketvirtadaliai apklausoje dalyvavusių nefinansinių įmonių nurodė, kad AB banko SNORAS bankrotas padarė mažą įtaką jų veiklai ir tik 7,0 proc. įmonių šį įvykį nurodė kaip didelį sunkumą. Dauguma įmonių mano, kad 2012 m. pirmąjį pusmetį šio sunkumo reikšmė nepakis, o kad AB banko SNORAS bankrotas turėjo didelę svarbą įmonės veiklai ir kad ji ateityje padidės nurodė 1,0 proc. įmonių.

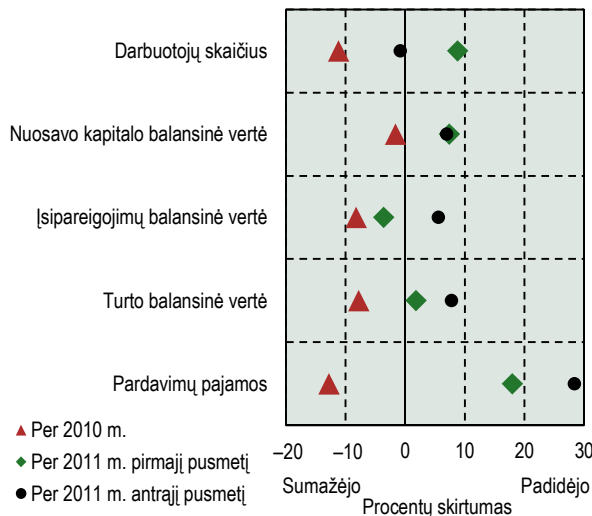
III.2. Demografinės nefinansinių įmonių savybės ir verslo tendencijos

Vertinant pagal darbuotojų skaičių, didžiausią apklausoje dalyvavusių respondentų dalį sudaro smulkaus ir vidutinio verslo (iki 250 darbuotojų) įmonės, kurių vidutinis veiklos laikotarpis per apklausą buvo 12 metų. 2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. pirmuoju pusmečiu, pagrindiniai apklaustų nefinansinių įmonių finansiniai rodikliai pagerėjo (itin didėjo pardavimų pajamos ir turto balansinė vertė), tačiau daugiau įmonių sumažino darbuotojų skaičių negu jį padidino. 2011 m. antrąjį pusmetį pelną gavusių įmonių dalis padidėjo daugiau negu dešimtadaliu, o geresnius veiklos rezultatus gavo labiau į eksportą orientuotų ekonominių veiklų įmonės (remiantis apklausos duomenimis, per 2011 m. antrąjį pusmetį įmonės pardavimų užsienio rinkoms dalį šiek tiek sumažino – nuo 14,0 iki 13,4 %). Atsigaunant ekonomikai ir gerėjant nefinansinių įmonių veiklos rodikliams, didesnė

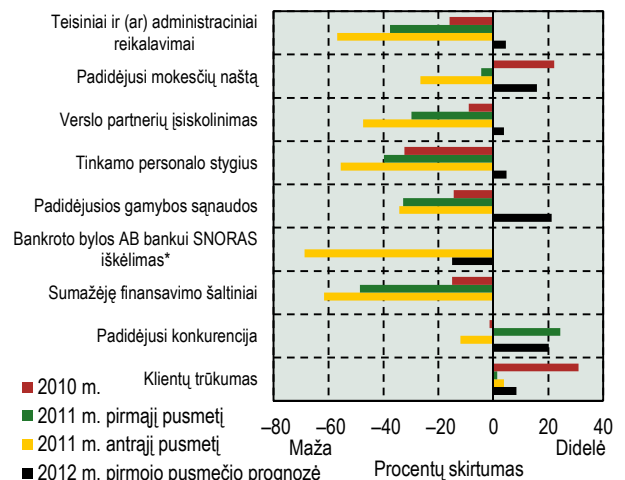
nefinansinių įmonių dalis nesusidūrė su reikšmingais sunkumais (žr. 10 pav.), nors klientų trūkumas tebėra opi problema verslui. Mažiausiai įmonių veiklą 2011 m. antrąjį pusmetį trikdė bankroto bylos AB bankui SNORAS iškėlimas, sumažėję finansavimo šaltiniai, esami teisiniai (administraciniai) reikalavimai ir tinkamo personalo stygius. Apklausoje dalyvavusios įmonės tikisi, kad 2012 m. pirmąjį pusmetį padidėsiančios gamybos sąnaudos ir išaugianti konkurencija bus didžiausi sunkumai, su kuriais susidurs nefinansinės įmonės. Be to, tikimasi, kad minėtu laikotarpiu bankroto AB bankui SNORAS iškėlimo ar sumažėjusių finansavimo šaltinių keliama grėsmė įmonių veiklai ir jos finansiniams rezultatams sumažės.

9 pav. Nefinansinių įmonių pagrindinių finansinių rodiklių ir darbuotojų skaičiaus kaita 2010 ir 2011 m., palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus

▲ Per 2010 m.
◆ Per 2011 m. pirmąjį pusmetį
● Per 2011 m. antrąjį pusmetį
Sumažėjo Procentų skirtumas Padidėjo
Šaltiniai: Lietuvos banko užsakymu atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

10 pav. Sunkumų reikšmė, su kuriais susidūrė nefinansinės įmonės 2010 bei 2011 m. ir tikėtina jų kaita 2012 m. pirmąjį pusmetį

Maža Didelė Procentų skirtumas
Šaltiniai: Lietuvos banko užsakymu atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.
* 2010 m. ir 2011 m. pirmąjį pusmetį šio sunkumo nebuvo prašyta įvardyti.

2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. pirmuoju pusmečiu, padidėjusias pardavimo pajamas fiksavo didesnė dalis apklausoje dalyvavusių įmonių, o sumažėjusias – mažesnė. 2011 m. antrąjį pusmetį mažiausiai pardavimo pajamos didėjo paslaugas teikiančiose įmonėse, o daugiausia – statyboje ir pramonėje. Didėjančią statybos įmonių atliekamų darbų apimtį galima sieti su gerėjančia privačiojo sektoriaus finansine padėtimi ir 2011 m. viduryje pagerėjusiais lūkesčiais, o pramonės įmonių pardavimai augo didėjant paklausai užsienio rinkose, nes, remiantis apklausos duomenimis, trečdalis pramonės įmonių pardavimo pajamų, t. y. daugiausia, palyginti su kitų ekonominių veiklų įmonėmis, gaunama iš eksporto. Skirtingų ekonominių veiklų įmonėse darbuotojų skaičių keitėsi nevienodai: darbuotojų skaičių sumažino paslaugų, o daugiausia padidino – pramonės įmonės. Remiantis apklausos duomenimis, 2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su pirmuoju pusmečiu, didesnė dalis įmonių gavo pelną ir mažesnė – patyrė nuostolių. Didžiausią pelną gavusių įmonių dalis buvo pramonės ir prekybos ekonominėse veiklose, o didžiausia nuostolių patyrusių įmonių dalis – statybos ir paslaugų ekonominėse veiklose.

Atsigaunant ekonomikai ir stiprėjant verslo finansinei padėčiai, visų apklausoje dalyvavusių ekonominių veiklų įmonės 2 lentelėje nurodytus sunkumus, svarbą jų veiklai 2011 m. antrąjį pusmetį vertino labiau kaip mažą (išskyrus klientų trūkumą, kuris apklaustoms nefinansinėms įmonėms minėtu laikotarpiu buvo didesnis sunkumas). Tačiau sunkumai, su kuriais susidūrė atskirų ekonominių veiklų įmonės 2011 m. antrąjį pusmetį ir kurie darys svarią įtaką jų veiklai bei finansiniams rezultatams 2012 m. pirmąjį pusmetį, nesutapo (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Sunkumų, su kuriais susidūrė apklausoje dalyvavusios nefinansinės įmonės savo veikloje, svarba 2011 m. antrąjį pusmetį ir tikėtina kaita 2012 m. pirmąjį pusmetį.

(skliaustuose nurodyta tikėtina kaita 2012 m. pirmąjį pusmetį)

Sunkumai	Pramonė	Statyba	Prekyba	Paslaugos	Iš viso
Klientų trūkumas	-6,5 (-6,8)	10,8 (2,7)	-6,9 (12,2)	9,6 (10,0)	3,8 (8,4)
Išaugusi konkurencija	-39,1 (17,4)	0,0 (21,6)	0,0 (24,2)	-14,8 (19,4)	-12,0 (20,2)
Sumažėję finansavimo šaltiniai	-69,6 (-6,7)	-27,8 (5,7)	-59,2 (0,8)	-70,8 (-0,7)	-61,6 (-0,4)
AB banko SNORAS bankrotas	-58,7 (-15,6)	-45,9 (-2,8)	-74,6 (-18,8)	-72,5 (-15,4)	-68,8 (-15,0)
Padidėjusios gamybos sąnaudos	0,0 (24,4)	-40,5 (21,6)	-38,4 (24,4)	-39,1 (21,0)	-34,2 (21,2)
Tinkamo personalo stygius	-59,1 (2,2)	-45,9 (18,9)	-56,2 (1,6)	-57,9 (5,0)	-55,6 (4,8)
Verslo partnerių įsiskolinimas	-51,1 (2,2)	-11,1 (-8,6)	-38,6 (6,3)	-59,2 (5,0)	-47,4 (3,8)
Padidėjusi mokesčių našta	-39,1 (21,7)	-29,7 (2,8)	-27,9 (18,1)	-24,4 (16,8)	-26,6 (15,8)
Teisiniai (administraciniai) reikalavimai	-66,7 (-2,3)	-75,0 (-5,6)	-50,0 (8,9)	-62,6 (5,7)	-56,8 (4,6)

Šaltiniai: Lietuvos banko užsakytu atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Pastaba: lentelėje pateikti skaičiai rodo įmonių, kurios nurodė, kad sunkumo reikšmė yra didelė (ateityje padidės), dalies (procentais) ir įmonių, kurios nurodė, kad sunkumo reikšmė yra maža (ateityje mažės), dalies (procentais) skirtumą, išreikštą procentiniais punktais. Teigiamas skaičius rodo, kad didesnė dalis įmonių sunkumo reikšmę vertina kaip didelę (ateityje reikšmė padidės), o neigiamas skaičius – kad didesnė dalis įmonių sunkumo reikšmę vertina kaip mažą (ateityje reikšmė sumažės).

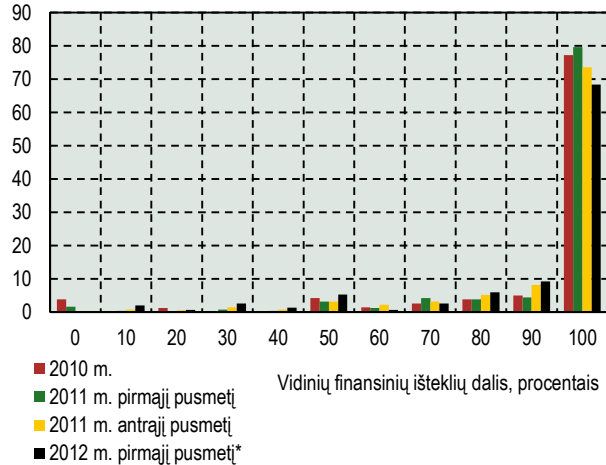
III. 3. Nefinansinių įmonių veiklos finansavimas ir jo šaltiniai

Palyginti su 2011 m. spalio mėn. nefinansinių įmonių apklausos dėl veiklos finansavimo rezultatais, įmonių, kurios visus verslo finansinius poreikius tenkina vien tik iš vidinių finansavimo šaltinių, dalis truputį sumažėjo ir sudarė beveik tris ketvirtadalius apklausoje dalyvavusių respondentų. Vien iš išorinių (t. y. skolintos lėšos) finansavimo šaltinių per 2011 m. antrąjį pusmetį verslo poreikius tenkino viena iš visų apklaustų nefinansinių įmonių, nors per prieš pusmetį atliktą analogišką apklausą tokių įmonių buvo 8 (iš viso apklausose dalyvavo po 500 įmonių). Respondentų, kurie 50 proc. ir daugiau verslo finansinių poreikių tenkino iš vidinių finansavimo šaltinių, nuomone, reikšmingiausia įtaką tokiam pasirinkimui darė pakankami vidiniai finansavimo išteklių ar poreikio skolintis nebuvimas bei per didelės išorinių finansavimosi šaltinių išlaidos, o mažiausią svarbą tam turėjo informacijos trūkumas ir nepasitikėjimas kredito įstaigų sistema.

Remiantis apklausos duomenimis, 8,2 proc. verslo finansavimo poreikių 2011 m. antrąjį pusmetį buvo tenkinama pasinaudojant išoriniais finansavimo šaltiniais, iš kurių populiariausi buvo lizingas, išperkamoji nuoma, faktoringas (naudojosi 21,4 % apklaustų įmonių), bankų paskolos (15,0 %), sąskaitos pereinimo ir kredito linijos (9,2 %). Ateityje (2012 m. pirmąjį pusmetį) įmonių, ketinančių keisti veiklos finansavimo šaltinius, dalis padidės, palyginti su prieš pusmetį atliktos analogiškos apklausos rezultatais, tačiau ir toliau bus sąlyginai nedidelė (44 iš 500 apklaustų įmonių). Daugiausia įmonės didins kredito įstaigų teikiamų skolinimo paslaugų naudojimą (bankų paskolos, sąskaitos pereinimo ir kredito linijos, lizingas, išperkamoji nuoma, faktoringas) ir pradės labiau įsivairinti Europos Sąjungos fondus. 2012 m. pirmąjį pusmetį optimistiškai planuoja savo veiklą ir yra numatę verslo plėtrą 31,3 proc. apklaustų įmonių, t. y. truputį daugiau negu per prieš pusmetį atliktą analogišką apklausą, o dešimtadalį minėtos verslo plėtros nefinansinės įmonės sieks finansuoti skolinimais išoriniais šaltiniais.

11 pav. Įmonių pasiskirstymas pagal verslo finansinių poreikių tenkinimo kilmę

Procentai

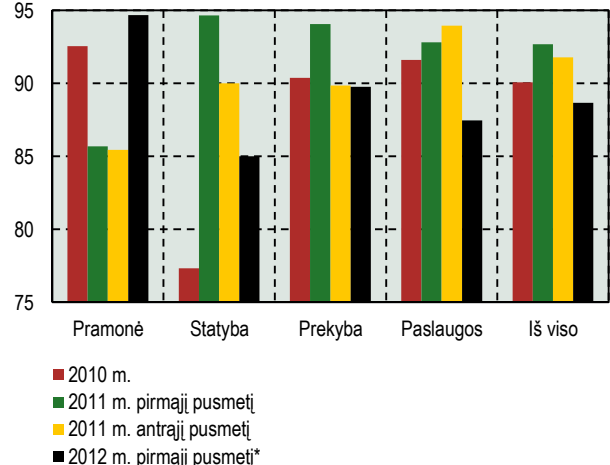

Šaltiniai: Lietuvos banko užsakyму atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* Verslo plėtrą planuojančios įmonės.

12 pav. Vidaus finansiniais ištekliais tenkinama verslo finansinių poreikių dalis

Procentai

Šaltiniai: Lietuvos banko užsakyму atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* Verslo plėtrą planuojančios įmonės.

Remiantis apklausos duomenimis, 2011 m. antrąjį pusmetį didžiausia verslo finansinių poreikių dalis, tenkinama iš išorės finansavimo šaltinių, buvo pramonės įmonėse (14,6 %), o kitų ekonominių veiklų įmonės daugiau kaip 90 proc. verslo finansinių poreikių tenkino pasinaudodamos vidiniais šaltiniais. Tokį pasirinkimą, neatsižvelgiant į ekonominės veiklos rūšį, lėmė pakankami vidiniai finansavimo ištekliai ar poreikio skolintis nebuvimas. Tarp visų apklaustų įmonių populiariausi išorės veiklos finansavimo šaltiniai buvo lizingas, išperkamoji nuoma, faktoringas, bankų paskolos, o pramonės įmonės iš kitų ekonominių veiklų įmonių išsiskyrė palyginti aktyviu Europos Sąjungos fondų įsisavinimu. 2012 m. pirmąjį pusmetį veiklos finansavimo šaltinius labiausiai bus linkusios keisti pramonės įmonės, kurios pradės skolintis iš bankų ar intensyviau naudoti vidinius finansinius išteklius. Optimistiškiausiai ateities planus vertina apklausoje dalyvavusios pramonės ir prekybos įmonės, o verslo plėtrą mažiausiai yra linkusios planuoti paslaugų įmonės. Palyginti su prieš pusmečiu atliktos analogiškos apklausos rezultatais, pramonės ir statybos įmonės atsargiau vertino verslo plėtrą, o prekybos ir paslaugų įmonės buvo nusiteikusios optimistiškiau. Penktadalį, t. y. daugiausia, palyginti su kitų ekonominių veiklų įmonėmis, 2012 m. pirmąjį pusmetį planuojamos verslo plėtros statybos įmonės finansuos skolintomis lėšomis, apie dešimtadalį – kitų ekonominių veiklų įmonės.

III. 4. Skolinimosi iš kredito įstaigų vertinimas

2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. pirmuoju pusmečiu, įmonių, nurodžiusių, kad nebendradarbiavo su kredito įstaigomis, neketino naudotis ir nesinaudojo jų teikiamomis paslaugomis, dalis sumažėjo ir sudarė 67,4 proc. (2011 m. pirmąjį pusmetį – 71,4 %). Populiariausios kredito įstaigų teikiamos paslaugos, kuriomis naudojosi apklaustos nefinansinės įmonės, 2011 m. antrąjį pusmetį buvo lizingas, trumpalaikės bei ilgalaikės investicinės paskolos ir kredito linijos. Minėto laikotarpio pabaigoje du trečdaliai turimų įsipareigojimų kredito įstaigoms buvo užtikrinti turto įkeitimu ar garantijomis, o už paskutinius priištus finansinius įsipareigojimus nefinansinės įmonės mokėjo 5,4 proc. vidutines metines palūkanas, t. y. 0,3 proc. p. mažiau negu 2011 m. pirmąjį pusmetį.

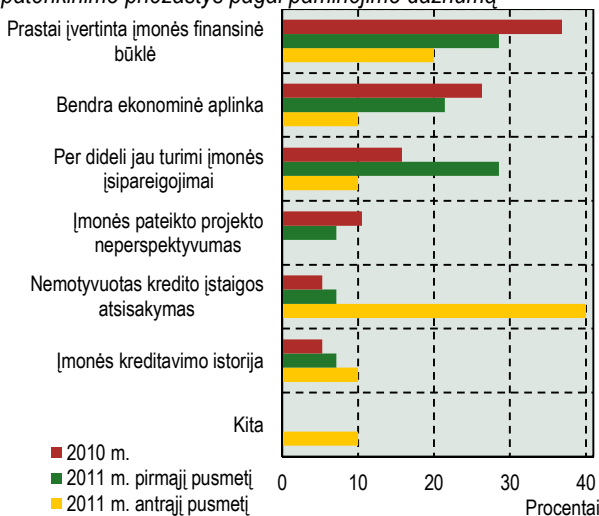
2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. pirmuoju pusmečiu, beveik dviejų trečdalių nefinansinių įmonių, turėjusių finansinių įsipareigojimų kredito įstaigoms, skolinimosi poreikis nepakito. Verslas aktyviau naudojasi kredito įstaigų teikiamomis paslaugomis: mažesnė dalis apklaustų įmonių nurodė neturinčios poreikio skolintis, nors didesnės dalies įmonių poreikis skolintis

iš kredito įstaigų 2011 antrąjį pusmetį sumažėjo, palyginti su tomis, kurių šis poreikis padidėjo. Penktadalis apklaustų ir finansinių įsipareigojimų jau turinčių nefinansinių įmonių (33 įmonės) minėtu laikotarpiu kreipėsi į kredito įstaigas siekdamas pasiskolinti lėšų ir (ar) pakeisti esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygas. Daugiau kaip pusė įmonių, kurios kreipėsi į kredito įstaigas pasiskolinti lėšų ir (ar) pakeisti esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygas, prašymai buvo patenkinti ir paskolinta visa nurodyta suma (nors prieš metus tokių įmonių buvo truputį daugiau negu 40 %), o 3 iš jų prašymai buvo atmesti (mažiau negu dešimtadalis, nors prieš metus tokių įmonių buvo daugiau negu 15 %). Priežastys, dėl kurių buvo nevisiškai tenkinami ar atmesti prašymai, pasikeitė, palyginti su analogiška apklausa, atlikta 2011 m. spalio mėn.: 2011 m. antrąjį pusmetį įmonės dažniausiai minėjo nemotyvuotą kredito įstaigos atsisakymą ir prastai įvertintą įmonės finansinę būklę, nors prieš pusmetį pagrindinės priežastys buvo prastai įvertinta įmonės finansinė būklė ar jau turimi per dideli įmonės įsipareigojimai. Palyginti su prieš pusmetį apklaustomis įmonėmis, per šią apklausą nefinansinės įmonės naujo skolinimosi ir (ar) esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygų keitimo galimybes vertino pesimistiškiau, o skolinimosi standartus – kaip griežtesnius. Pasak apklaustų įmonių, pasiskolinti ar pakeisti esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygas tapo sunkiau dėl sugriežtėjusių įkeičiamo turto reikalavimų ir pakilusių palūkanų normų.

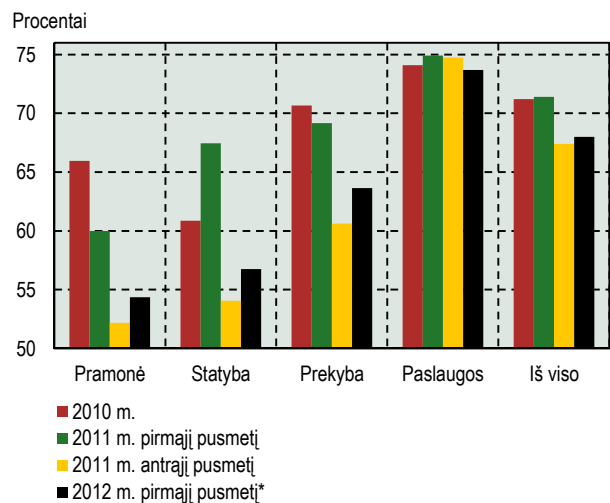
2012 m. pirmąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. antruoju pusmečiu, šiek tiek mažiau nefinansinių įmonių turės poreikį skolintis iš kredito įstaigų. Tai nurodė 32,0 proc. apklausoje dalyvavusių įmonių, t. y. 6,6 proc. p. mažiau negu per ankstesnę apklausą. Kaip ir ankstesniais laikotarpiais, skolintas lėšas nefinansinės įmonės daugiausia naudos įrenginiams, mašinoms, transporto priemonėms remontuoti ar įsigyti, taip pat žaliavoms ar medžiagoms įsigyti.

13 pav. Prašymų paskolinti ir (ar) pakeisti esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygas netenkinimo ar nevisiško patenkinimo priežastys pagal paminėjimo dažnumą

Šaltiniai: Lietuvos banko užsakymu atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

14 pav. Nefinansinių įmonių, nesinaudojusių kredito įstaigų teikiamomis paslaugomis (nesiskolinusių iš jų), dalis

Šaltiniai: Lietuvos banko užsakymu atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

* Verslo plėtrą planuojančios įmonės.

2011 m. antrąjį pusmetį aktyviausiai su kredito įstaigomis bendradarbiavo ir skolinosi finansinius išteklius savo veiklos reikmėms pramonės ir statybos įmonės, o pasyviausiai tai darė prekybos ir paslaugų įmonės. Didžiausia nefinansinių įmonių įsipareigojimų kredito įstaigoms dalis, palyginti su visais balansiniais įsipareigojimais, 2011 m. antrojo pusmečio pabaigoje buvo paslaugų įmonėse, o mažiausia – prekyboje. Palyginti su analogiškos apklausos, atliktos prieš pusmetį rezultatais, nefinansinės įmonės sumažino savo finansinius įsipareigojimus kredito įstaigoms, palyginti su visais balansiniais įsipareigojimais. Truputį brangiau už vidutinę palūkanų normą skolinosi pramonės ir paslaugų, o pigiau – statybos ir prekybos įmonės. Per 2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su pirmuoju pusmečiu, vidutinė palūkanų norma mažėjo pramonės ir statybos ekonominės veiklos įmonėms, prekybos įmonėms nepakito, o paslaugų – padidėjo.

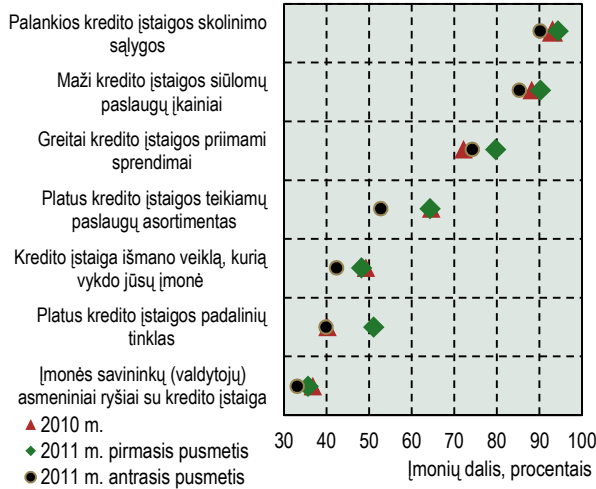
2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su pirmuoju pusmečiu, priešingai negu kitų ekonominių veiklų įmonių, didesnės dalies paslaugų įmonių skolinimosi iš kredito įstaigų poreikis padidėjo, palyginti su tomis, kurių šis poreikis sumažėjo (nors per ankstesnę apklausą tendencija buvo priešinga). 2011 m. antrąjį pusmetį, palyginti su 2011 m. pirmuoju pusmečiu, šeštadalis įmonių, bendradarbiausių su kredito įstaigomis, nurodė, kad skolinimosi poreikis padidėjo (palyginti su prieš pusmetį atliktos analogiškos apklausos rezultatais, tokių įmonių buvo beveik penktadalis), o poreikio skolintis nebuvo arba penktadalio įmonių jis buvo mažesnis (atitinkamai per ankstesnę apklausą tokių įmonių buvo ketvirtadalis). Apklausų rezultatai rodo, kad mažėja tiek neturinčių, tiek turinčių poreikį pasiskolinti apklaustų nefinansinių įmonių dalis, o daugėja tų įmonių, kurių skolinimosi poreikis nekinta. Aktyviausiai į kredito įstaigas su prašymais pasiskolinti ir (ar) pakeisti esamų įsipareigojimų sutarčių sąlygas kreipėsi pramonės įmonės (pasyviausiai – prekybos įmonės). Kredito įstaigos labiausia tenkino prekybos įmonių prašymus, o daugiausia nevisiškai patenkintų ar atmestų prašymų sulaukė statybos įmonės. Naujo skolinimosi galimybes ir teikiamų paskolų standartus optimistiškiausiai vertino prekybos įmonės, o statybos ir paslaugų įmonėms jos atrodė suprastėjusios. 2012 m. pirmąjį pusmetį aktyviausiai kredito įstaigų teikiamomis paslaugomis naudosis pramonės ir prekybos įmonės, o skolinimąsi didins visų ekonominių veiklų įmonės, išskyrus pramonės įmones (per ankstesnę apklausą visų ekonominių veiklų įmonės nurodė didinsiančios skolinimąsi iš kredito įstaigų).

III.5. Įmonės ir kreditoriaus santykiai

Kaip ir per prieš pusmetį atliktą analogišką apklausą, nefinansinės įmonės su kreditoriais siekia palaikyti ilgalaikius santykius, nors įsipareigojimų vienai kredito įstaigai dalis šiek tiek sumenko. Kredito įstaigos pasirinkimą lemiantys veiksniai taip pat nepakito: svarbiausia įmonėms buvo kredito įstaigos skolinimo sąlygų palankumas, maži paslaugų įkainiai ir greitas sprendimų priėmimas, o įmonės savininkų (valdytojų) asmeniniai ryšiai su kredito įstaiga buvo mažiausiai svarbūs. Apklaustų nefinansinių įmonių vertinimu, kredito įstaigai priimant sprendimą skolinti, svarbiausia yra įmonės galimybės dengti įsiskolinimą, jau turimų įsiskolinimų lygis ir kreditavimo istorija. Kaip mažiausiai svarbų veiksnių, įmonės įvardijo jų užimamos rinkos dalį.

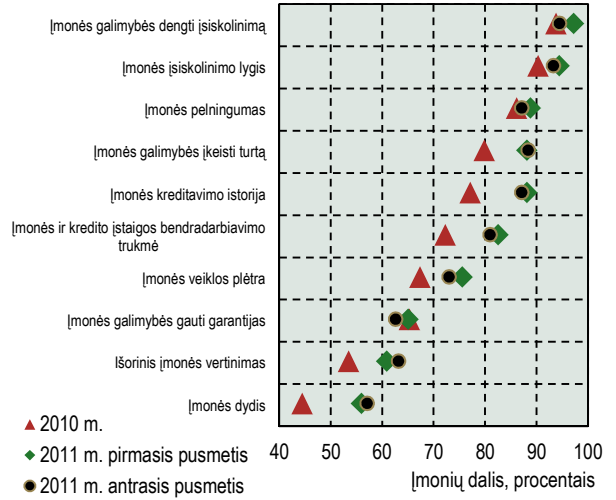

15 pav. Įmonių, kurioms nurodyti veiksniai yra svarbūs ir labai svarbūs pasirenkant kredito įstaigą, dalis

Šaltiniai: Lietuvos banko užsakymu atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

16 pav. Įmonių, kurių nuomone kredito įstaigoms nurodyti veiksniai yra svarbūs ir labai svarbūs priimant sprendimą skolinti, dalis

Šaltiniai: Lietuvos banko užsakymu atlikta nefinansinių įmonių apklausa dėl finansavimo sąlygų ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Veiksniai, kuriais vadovaudamosi nefinansinės įmonės priima sprendimus dėl bendradarbiavimo su kredito įstaigomis, ir veiksniai, kurie, pasak atskirų ekonominių veiklų įmonių, yra svarbūs kredito įstaigai priimant sprendimą skolinti, iš esmės yra vienodi tarp skirtingą ekonominę veiklą vykdančių įmonių.